

Bölüm 13

DİJİTAL ÇAĞ'DA LİDERLİK ÜZERİNE BİR İNCELEME¹

Mahmut ÖZDEMİR²

Salih ERCAN³

GİRİŞ

Yönetim sanatının en büyük icracıları olarak tanımlamanın yanlış olmayacağı liderlerin, tarihi süreç içerisinde incelendiğinde çok eski çağlardan beri var oldukları ve buna bağlı olarak liderliğin, her dönemin gereklerine göre değişerek ve gelişerek bu güne kadar geldiği görülmektedir. Geleneksel liderlik anlayışında meydana gelen ilk köklü değişimlerin, özellikle sanayi devrimi sonrası oluşan yeni sosyo-ekonomik yapıyla aynı döneme rastladığı söylenebilir. Daha sonra yirminci yüzyılın sonuna kadar olan dönem ekonomik, siyasal, kültürel alanlarda yaşanan gelişmeler doğrultusunda liderlik sahasında çeşitli yaklaşımları ortaya çıkaran çok sayıda araştırmaya sahne olmuştur.

Bununla birlikte 1960'lı yıllarda ana bilgisayarların ekonomik sisteme dâhil olmasıyla başlayan dijital çağ, birbiri ardına yaşanan dijital devrimlerle genişleyerek günümüze kadar gelmiştir. Bu devrimleri 1970'lerde kişisel bilgisayarların yaygınlaşması, 1980'lerde bilgi toplumunun idrak edilmesi, 1990'larda internetin ortaya çıkması, 1994 Amazon, 1998 Google, 2004 Facebook ve 2006 Twitter'ın kurulması, 2001 ipod, 2007 iphone ve 2010'da ipad ürünlerinin piyasaya sürülmesi olarak sıralamak mümkündür. Dünya Ekonomik Forumu'nun kurucusu ve başkanı Klaus Schwab'a (2017) göre Dijital Çağ, 2011 yılında Almanyada Hannover Fuarında mobil internet, gelişmiş sensörler ve yapay zeka ile karakterize edilen "Endüstri 4.0" teriminin ilk defa kullanılmasına kadar devam eden bir süreci ifade etmektedir.

İşte dijital devrimlerle iyiden iyiye hız kazanan dönüşümler nedeniyle geleneksel yaklaşım ve yöntemlerin artık yetersiz kaldığı ve değişimi yakalayabilecek yeni model arayışlarının başladığı görülmektedir. Bu süreç içerisinde hiç kuşkusuz ki liderlik kavramı da sürekli olarak değişmekte ve yeniden yorumlanmaktadır. Di-

¹ Bu makale 2007 yılında Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Bölümünde Yüksek Lisans Tezi olarak oy birliğiyle kabul edilmiş olan tezden üretilmiştir.

² Kırıkkale Üniversitesi, İİBF, Prof. Dr., mahmudozdemir@hotmail.com

³ Dr., salihercann@hotmail.com

KAYNAKÇA

- Akar, H. (2004). Liderlik ve Kara Harp Okulu lider eğitim sistemi. *Kara Harp Okulu Uluslararası Liderlik Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 134-
- Akgündüz, A. (2004). *Lider yöneticinin el kitabı*. İstanbul: Genç Yayınları.
- Ashby, M., D. & Miles, S. A. (2002). *Leaders talk leadership*. New York: Oxford University Press.
- Akova, O. H., & Tavukçuoğlu, C. (1997). Geleceğin liderlik profili. *Deniz Harp Okulu 21. Yüzyılda Liderlik Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Cilt - 1, 247-255.
- Başar, H. (1997). Bilgi çağında liderlik. *Deniz Harp Okulu 21. Yüzyılda Liderlik Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Cilt-1, 64-65.
- Bozkurt, V. (2000). *Enformasyon toplumu ve Türkiye*. Bursa: Sistem Yayıncılık.
- Bridges, W. (2000). İş Yapısı Değişken Kuruluşların Yönetimi, Hesselbein, F., Goldsmith, M., & Beckhard, R. (Ed.), *Geleceğin lideri içinde (11-18)*. Hayrettin Tok (Çev.). İstanbul: Form Yayınları.
- Collins, J. (2004). 'İyi'den 'mükemmel' şirkete. (8. Baskı). Levent Cinemre (Çev.). İstanbul: Boyner Yayınları.
- Çelik, A. (1997). Kriz ortamında liderlik. *Deniz Harp Okulu 21. Yüzyılda Liderlik Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Cilt-1, 77-81.
- Dansereau, F., Graen, G., & Haga, W. J. (1975). A vertical dyad linkage approach to leadership within formal organizations: a longitudinal investigation of the role making process. *Organizational Behavior and Human Performance*. 13, 46-78. DOI: 10.1016/0030-5073(75)90005-7
- Darbaz, T. (2004). 21. Yüzyılda Liderlik. *Kara Harp Okulu Uluslararası Liderlik Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 528-544.
- Draft, R. (2002). *The leadership experience*. (Second Edition). United States: South-Western Pub. Co.
- Gabardo, J. J., & Kotter, J. P. (2006). Patronunuzu yönetmek. Harvard Business Review, *Kendinizi yönetmek içinde (131-150)*. Ahmet Kardam (Çev.), İstanbul: MESS Yayınları.
- Green, S., Fred, H., Jeffrey I., Michael, M., & Daniel, M. (2004). Küresel lider arayışı. Harvard Business Review, *Değişen dünyada liderlik içinde (79-96)*. Ahmet Kardam (Çev.). İstanbul: MESS Yayınları.
- Handy, C. (2000). Yapılanmanın yeni dili ve liderler için uygulamaları. Hesselbein, F., Goldsmith, M., & Beckhard, R. (Ed.), *Geleceğin lideri içinde (3-10)*. Hayrettin Tok (Çev.). İstanbul: Form Yayınları.
- Harvard business review yönetim 2.0* (2015). Melis İnan (Çev.). İstanbul: Optimist Yayınları.
- Harvard business review yöneticinin el kitabı: lideri öne çıkaran 17 beceri*. (2018). Levent Göktem (Çev.). İstanbul: Optimist Yayınları.
- Hatiboğlu, Z. (1968). *İşletme idareciliğinin esasları*. İstanbul: Alagöz Yayınları.
- Hülagü, O. (1999). *Farabi ve İbn-i Haldun'da devlet düşüncesi*. İstanbul: Kırkambar Yayınları.
- JAMES, J. (1997). *Gelecek zamanda düşünmek*. Zülfü Dicleli (Çev.). İstanbul: BZD Yayıncılık.
- Kılınç, T. (2007a). *Liderlik atf modeli*. 01. 02. 2007: <http://www.merih.net/m2/lid/lidermod3.htm>.
- Kılınç, T. (2007b). *Conger ve Kanungo'nun karizmaya atf kuramı*. 29. 05. 2007: http://216.239.59.104/search?q=cache:mH_N6RWG14J:www.merih.net/m2/lid/karizmamd.htm.
- Koçel, T. (2014). *İşletme yöneticiliği*. (15. Baskı). İstanbul: Beta Yayınları.
- Kotter, J. P. (1999). Liderler gerçekte ne yapar ?. Harvard Business Review, *Liderlik içinde (45-66)*. Meral Tüzel (Çev.), İstanbul: Mess Yayınları.
- Le BON, G. (2005). *Kitleler psikolojisi*. Selahattin Demirkan (Çev.). İstanbul: Yağmur Yayınevi.
- Lennick, D., & Kiel, F. (2005). *Etik zeka*. Şükrü Alpagut, Esra Nal, Hasan Nal (Çev.). İstanbul: CSA Global Yayıncılık.
- Liden, R. C., & Maslyn, J. M. (1998). Multidimensionality of leader-member exchange: an empirical assessment through scale development. *Journal of Managament*, 24 (1), 43-72.
- Liderler için en iyi şirketler. (2007, Ocak). Platin Aylık İş ve Ekonomi Dergisi.
- Marşap, A. (1997). Modern yönetimlerde stratejik yönetim vizyonu. *Deniz Harp Okulu 21. Yüzyılda Liderlik Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Cilt-1, 226-236.
- ÖĞÜT, A. (2003). *Bilgi çağında yönetim*. Ankara: Nobel Yayınları.

- Pinchot G. (2000). Çok liderli kuruluşlar oluşturma. Hesselbein, F., Goldsmith, M., & Beckhard, R. (Ed.), *Geleceğin lideri içinde* (61-78). Hayrettin Tok (Çev.). İstanbul: Form Yayınları.
- Porter, M. E., & Hepelmann, J. E. (2015). Akıllı bağlantılı ürünler şirketleri nasıl dönüştürüyor?. *Harvard Business Review TÜRKİYE, Ekim*, 90-107.
- Pree, M. D. (1999). Liderin geride bıraktığı iz. Hesselbein, F., & Cohen, P. M. (Ed.), *Liderden lidere içinde* (15-24). Salim Atay (Çev.). İstanbul: MESS Yayınları.
- Safty, A. (2004). Liderliğin Geleceği. *Kara Harp Okulu Uluslararası Liderlik Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 65-82.
- Schwab, K. (2017). *Dördüncü sanayi devrimi*. Zülfü Dicleli (Çev.). İstanbul: Optimist Yayınları.
- Sparrowe, R. T., & Liden, R. C. (1997). Process and structure in leader-member exchange. *Academy of Management Review*, 22 (2), 522-552.
- Şencan, H. (2007). *Çağdaş liderlik kuramları*. 01.02.2007: http://www.hunersencan.com/Cagdas_Liderlik_kuramlari.dos.
- Tekin, M., & Çiçek, E. (2005). *Bilgi çağında bilgi toplumu ve bilgi ekonomisi*. 21.07.2019: http://www.bilgiyonetimi.org/cm/pages/mkl/_gos.php?nt=149#_ftn1.
- Toffler, A. (1981). *Şok: gelecek korkusu*. Selami Sargut (Çev.). İstanbul: Altın Kitaplar.
- Toffler, A. (1998). *Üçüncü dalga*. Ali Seden (Çev.). İstanbul: Altın Kitaplar.
- Torlak, Ö. (2007). *Gelişen yönetim yaklaşımlarının satış yönetimi açısından değerlendirilmesi*. 21. 06. 2007: http://209.85.135.104/search?q=cache:3SvmoXj2leAJ:paribus.tr.googlepages.co_com/o_torlak4.doc.
- US, A. T. (2003). *Geleceğin liderleri*. İstanbul: Müsiad Yayınları.
- Ülgen, H., & Mirze, S. K. (2013). *İşletmelerde stratejik yönetim*. (7. Baskı). İstanbul: Beta Yayınları.
- Üstel, İ. (1997). Lider yönetici: bilgi etkileşimleri. *Deniz Harp Okulu 21. Yüzyılda Liderlik Sempozyumu Bildiriler Kitabı Cilt-1*, 44-45.
- Yavuz, C. A. (2005). *Liderlikte güncel yaklaşımlar*. 29.07.2019: <https://www.biyomed.com.tr/makaleler/makale.asp?id=5231>.
- Zel, U. (2001). *Kişilik ve liderlik*. Ankara: Seçkin Yayınevi.